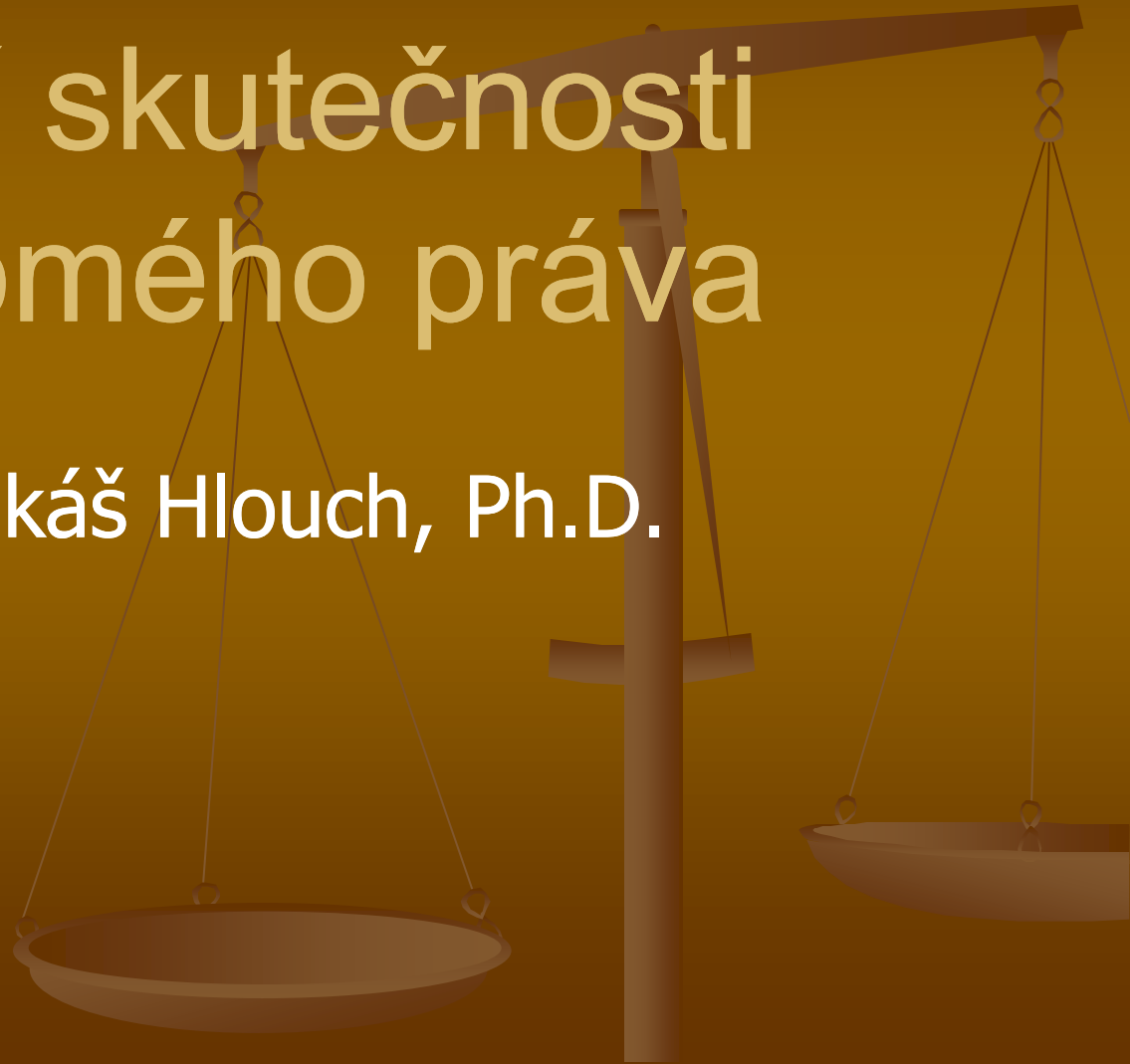

Právní skutečnosti soukromého práva

JUDr. Lukáš Hlouch, Ph.D.

Právní skutečnosti

- Subjektivní
 - Právní jednání
 - Protiprávní jednání
- Objektivní
 - Události (obvykle právní)
 - Stavy (obvykle protiprávní)
- NOZ upravuje soukromoprávní skutečnosti v hlavě V. (§ 545 a násl.)
 - Právní jednání
 - Právní události

Nový občanský zákoník z. č. 89/2011 Sb.

■ Díl 1. - § 545 a násl.

■ § 545:

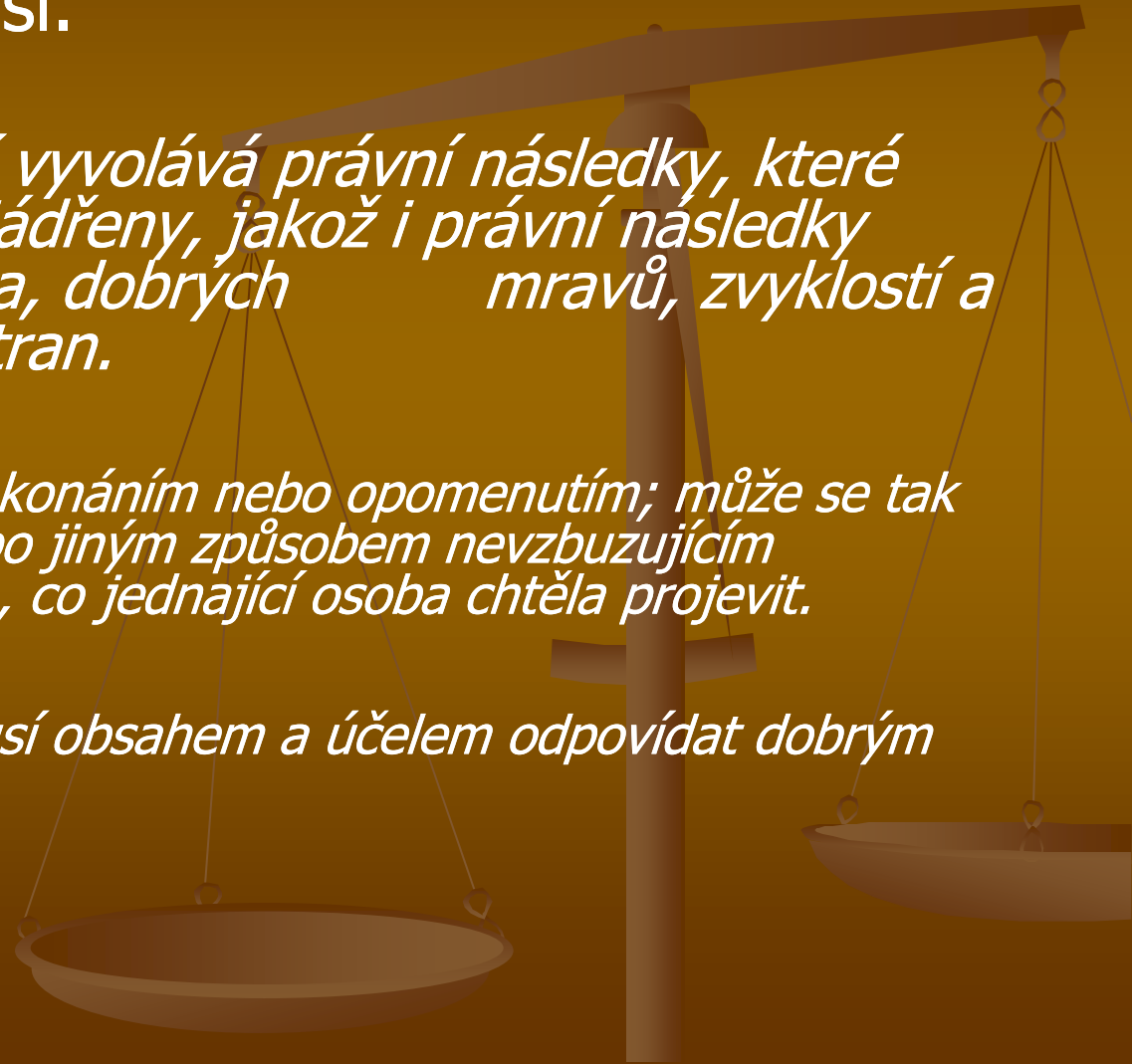
Právní jednání vyvolává právní následky, které jsou v něm vyjádřeny, jakož i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran.

■ § 546

Právně lze jednat konáním nebo opomenutím; může se tak stát výslovně nebo jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnost o tom, co jednající osoba chtěla projevit.

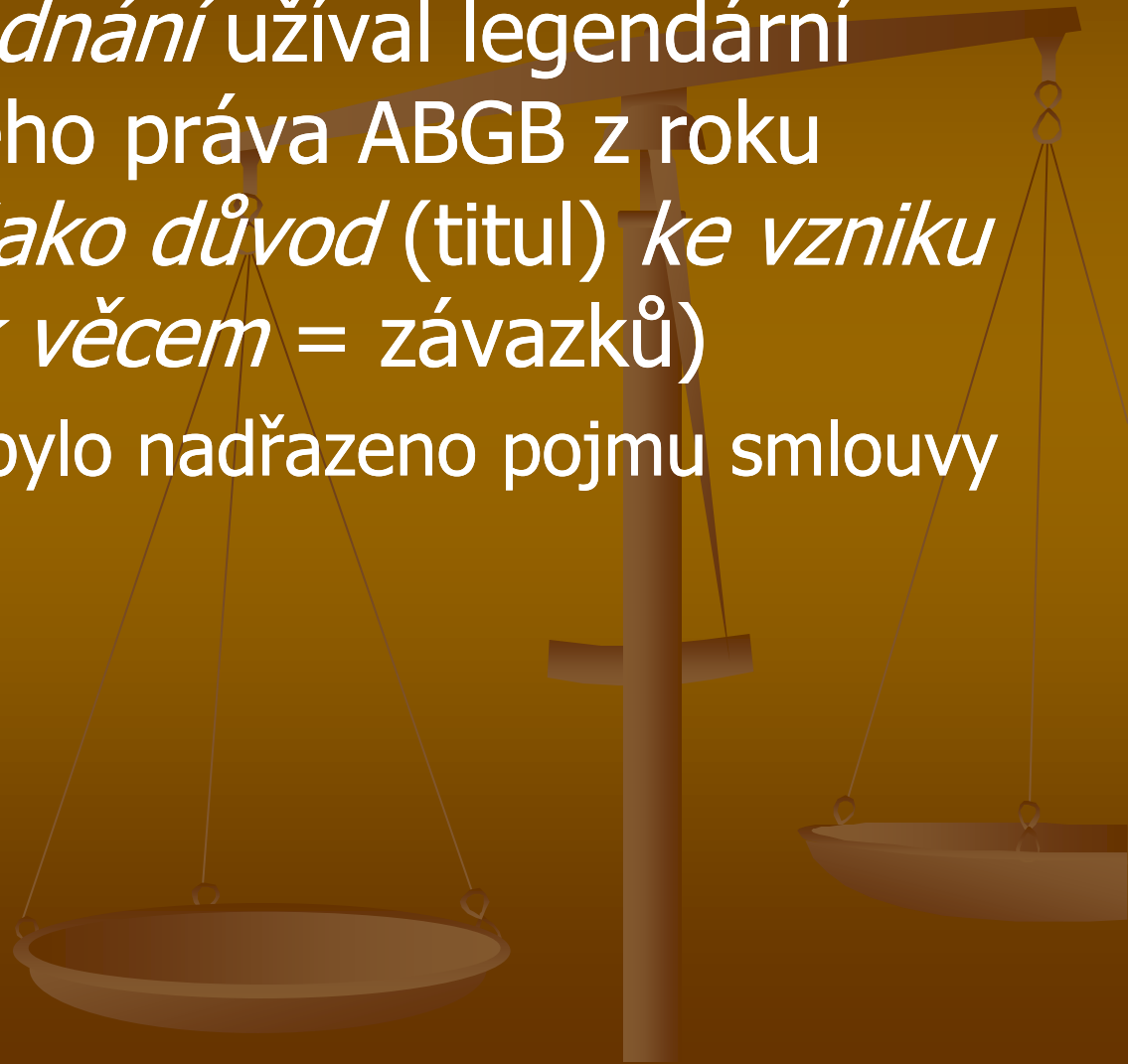
■ § 547

Právní jednání musí obsahem a účelem odpovídat dobrým mravům i zákonu.

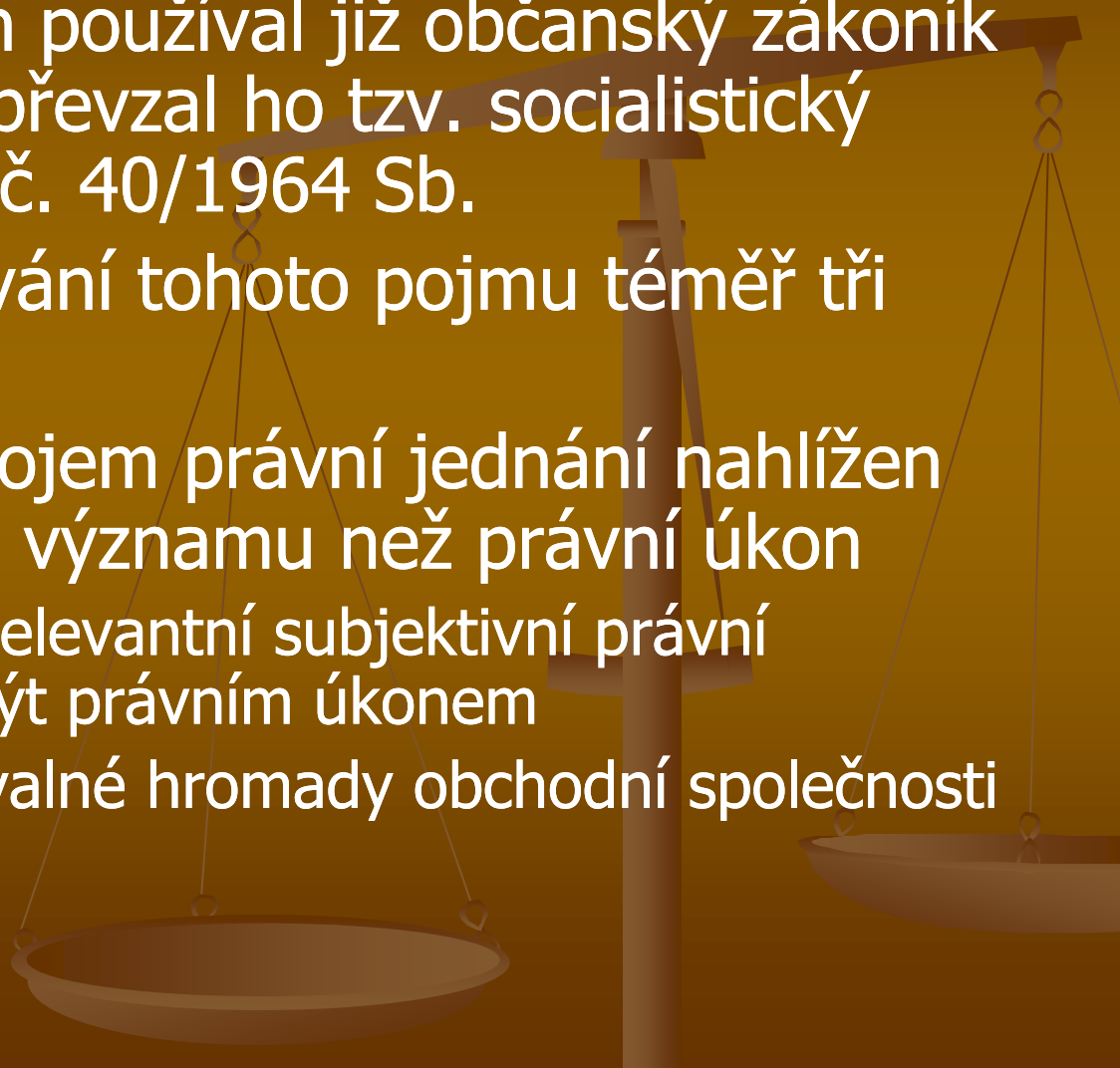
Právní jednání a právní úkon pohled historický

- Pojem *právní jednání* užíval legendární kodex občanského práva ABGB z roku 1811 (§ 859 – *jako důvod (titul) ke vzniku osobních práv k věcem = závazků*)
 - Právní jednání bylo nadřazeno pojmu smlouvy

Právní jednání a právní úkon

- Pojem právní úkon používal již občanský zákoník č. 141/1950 Sb. a převzal ho tzv. socialistický občanský zákoník č. 40/1964 Sb.
 - vznik tradice užívání tohoto pojmu téměř tři čtvrtě století
- V současnosti je pojem právní jednání nahlížen jako pojem širšího významu než právní úkon
 - Ne každá právně relevantní subjektivní právní skutečnost musí být právním úkonem
 - Např. rozhodnutí valné hromady obchodní společnosti

Důvody ke změně právní úpravy

- Pojem právní úkon byl označen za „přežitek“ socialistického práva
- S některými dalšími právními termíny zavedl do občanského práva hmotného procesní terminologii („právní úkon“, „účastník“)
- Zpochybnění potřeby definice „právního jednání“ či „právního úkonu“ s tím, že se jedná o intuitivní záležitost
- Sjednocení právní úpravy tohoto problému pro celé soukromé právo
- Princip diskontinuity nové právní úpravy
 - Návaznost na období první republiky (nepřijatý vládní návrh čsl. občanského zákoníku z roku 1937)

Právní jednání a jeho výklad podle nového OZ

- Právní jednání se posuzuje **podle svého obsahu** (stejně jako současný OZ), ale:
- oproti předchozí úpravě se opouští důraz na formální hledisko projevu vůle, a klade se větší důraz na hledisko skutečné vůle jednajících osob
- Principy:
 - Právní jednání je v pochybnostech třeba považovat za **PLATNÉ (in favorem negotii)**
 - Minimalizace mocenské ingerence soudních orgánů do výkladu právního jednání
 - Specifická pravidla pro obchodní styk
 - Pravidelný význam určitého výrazu
 - Obchodní zvyklosti (obecné + odvětvové)
 - MAJÍ PŘEDNOST PŘED DISPOZITIVNÍMI NORMAMI NOZ
 - Znalost zvyklosti musí být prokázána tím, kdo se jí dovolává

Náležitosti právního jednání

■ Náležitosti vůle

■ Skutečná

- Samotná existence vůle

■ Svobodná

- fyzické násilí, bezprávná výhrůžka (§ 587 – neplatnost)

■ Vážná

- Žert, legrace

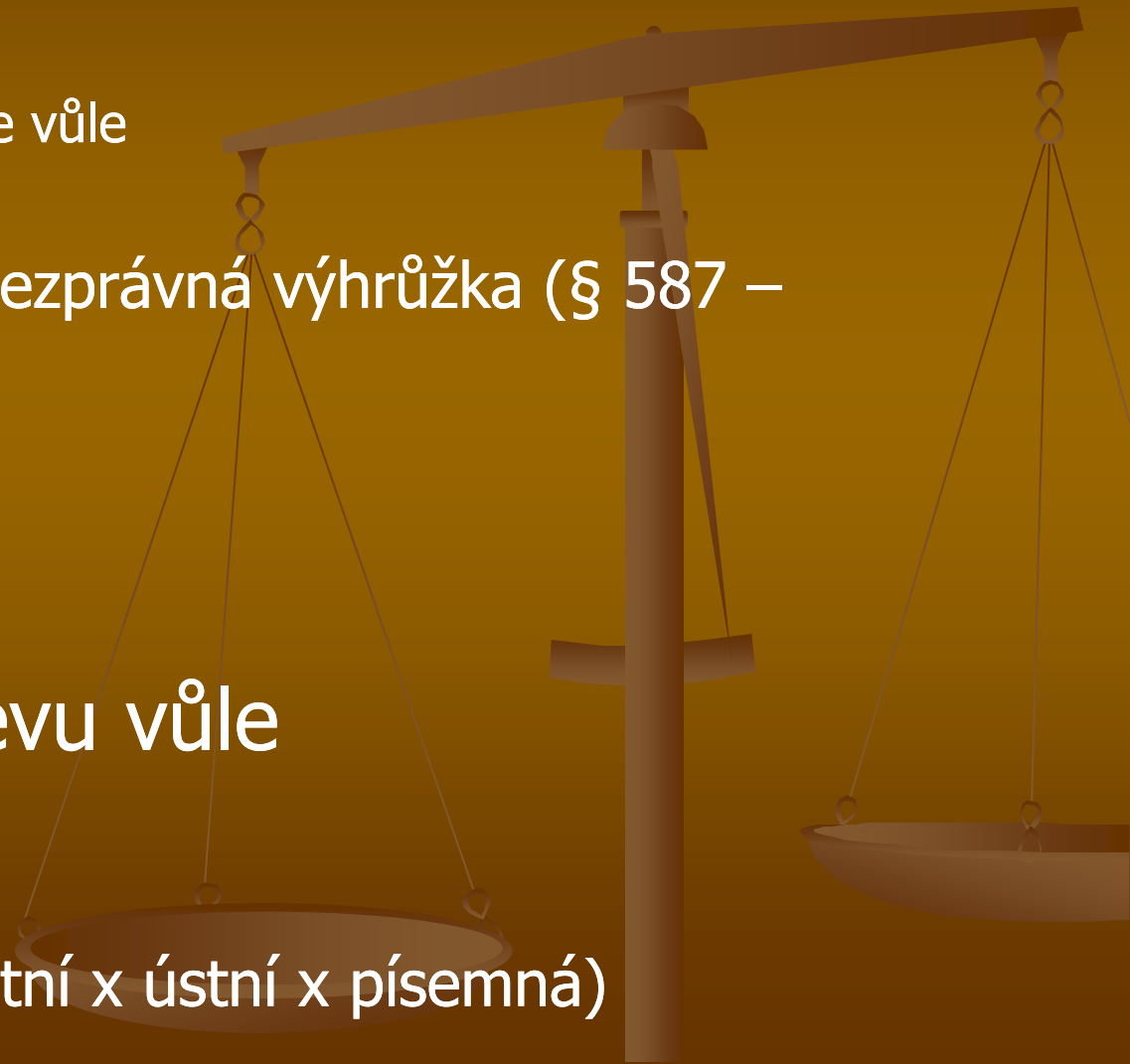
■ Prostá omylu

■ Náležitosti projevu vůle

■ Srozumitelnost

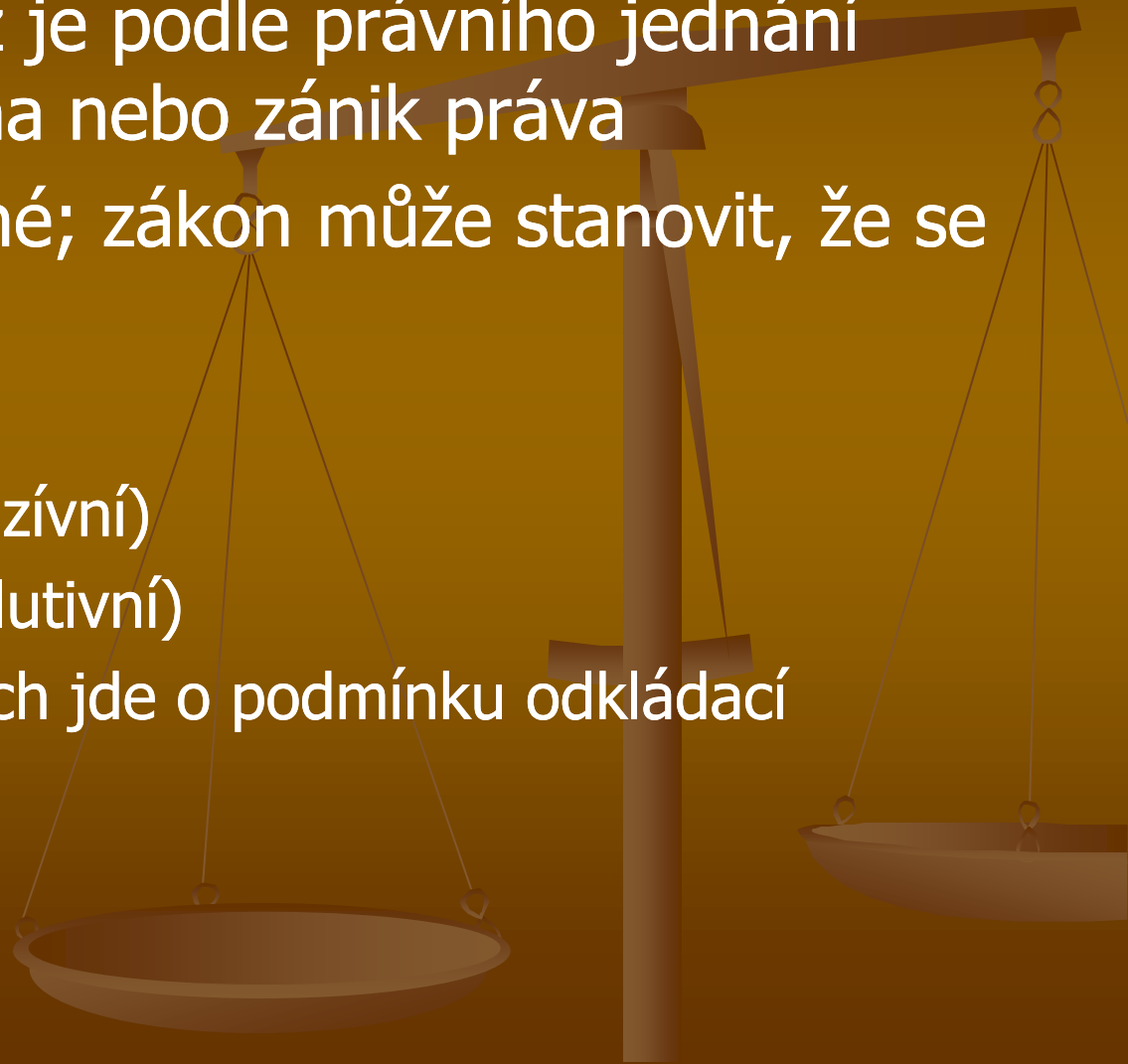
■ Určitost

■ Forma (konkludentní x ústní x písemná)

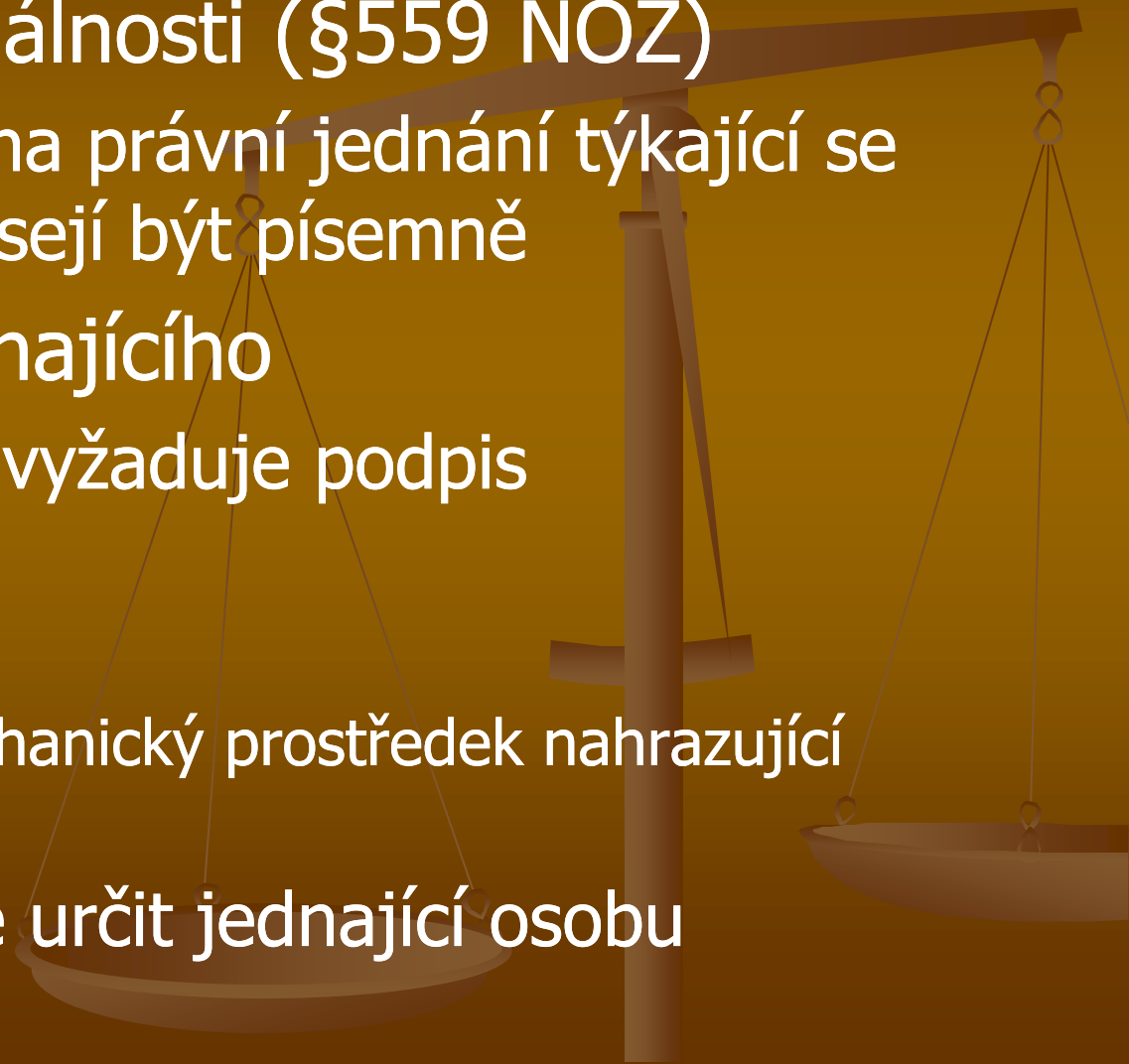
Podmínky (§ 548)

- Skutečnost, na niž je podle právního jednání vázán vznik, změna nebo zánik práva
- Nesmí být nemožné; zákon může stanovit, že se k nim nepřihlíží
- Druhy
 - Odkládací (suspenzivní)
 - Rozvazovací (resolutivní)
 - V pochybnostech jde o podmínku odkládací

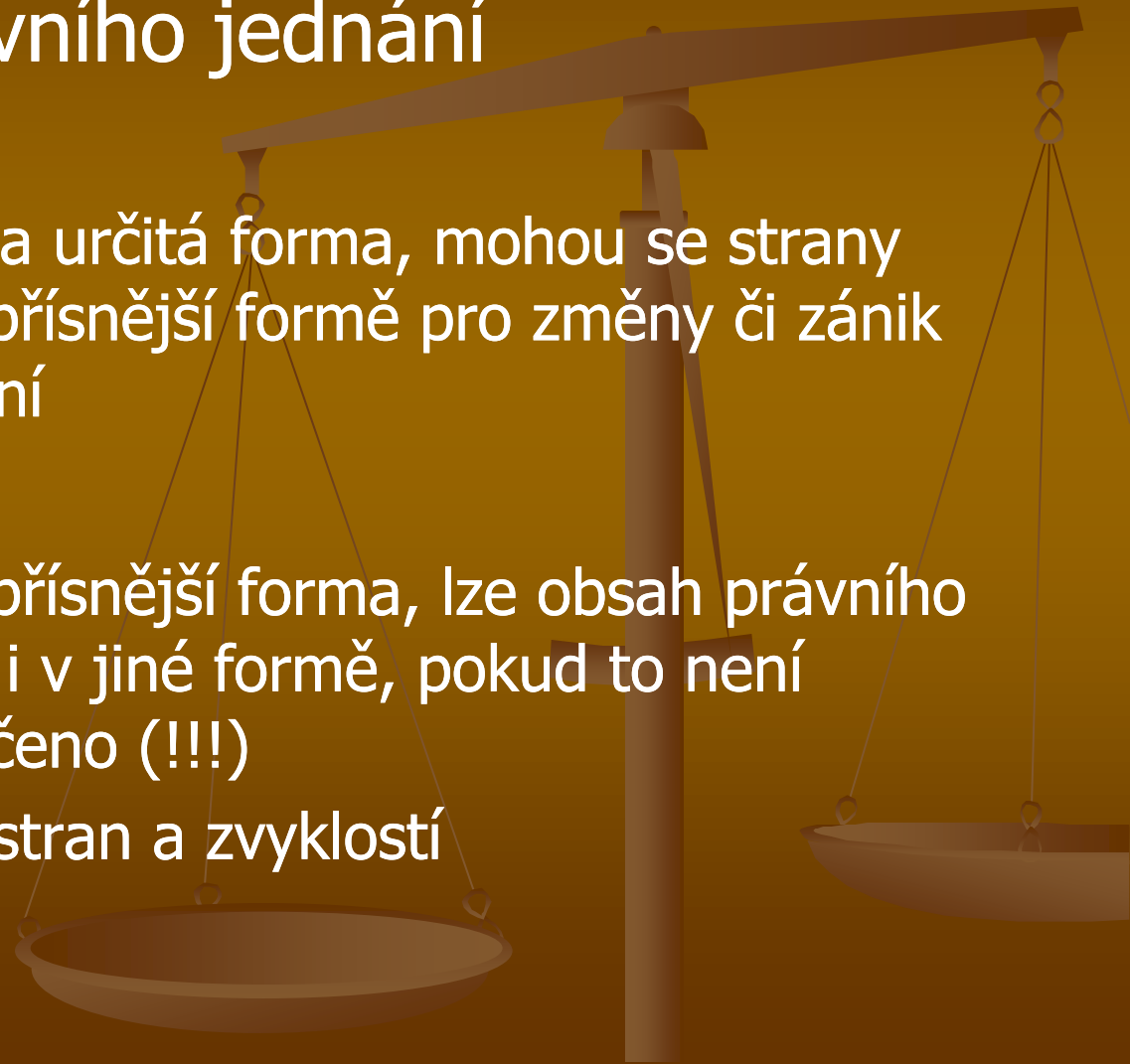
Forma právního jednání I.

- Zásada bezformálnosti (§559 NOZ)
 - Výjimka: všechna právní jednání týkající se nemovitostí musejí být písemně
- Identifikace jednajícího
 - Písemná forma vyžaduje podpis
 - Vlastnoruční
 - Elektronický
 - Faksimile (mechanický prostředek nahrazující podpis osoby)
 - Musí být možné určit jednající osobu

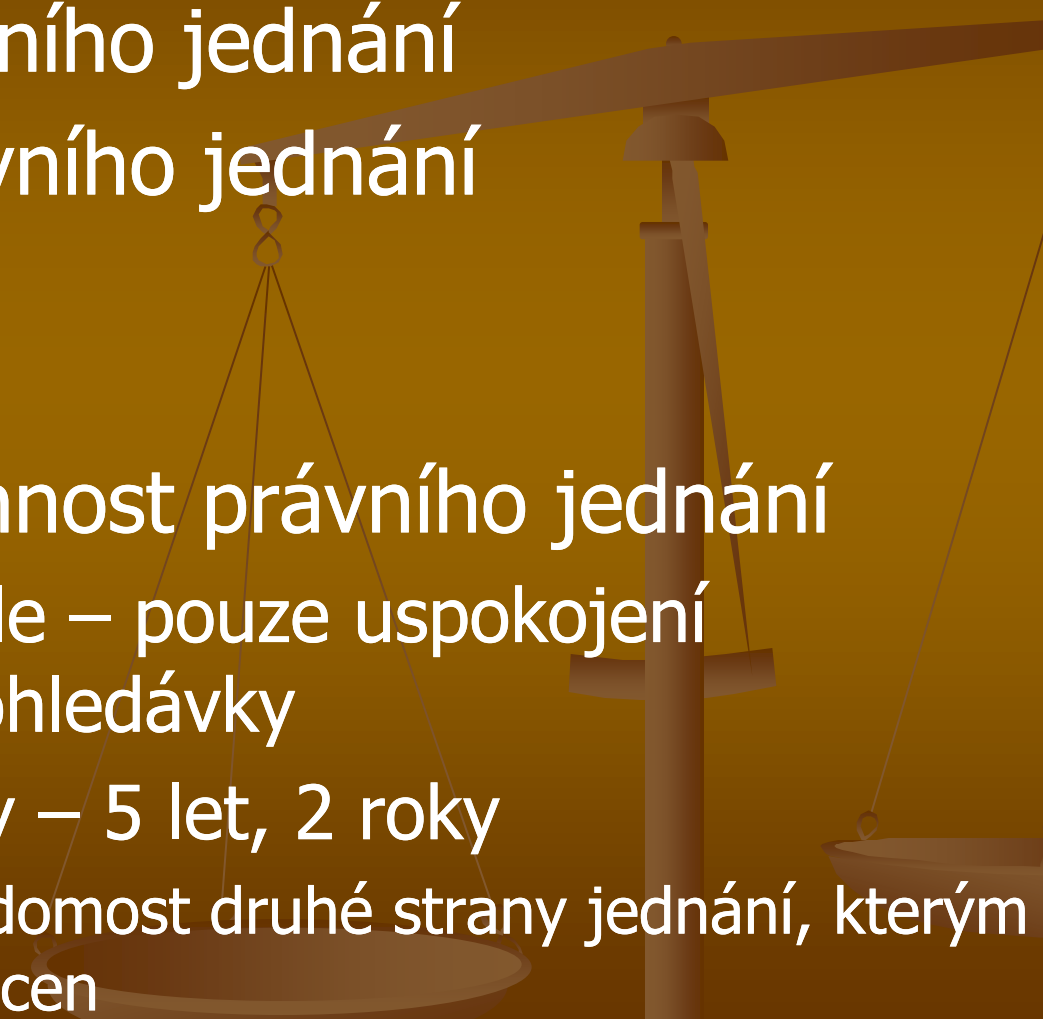

Forma právního jednání II.

- Typy forem právního jednání
 - Zákonná
 - Je-li předepsána určitá forma, mohou se strany dohodnout na přísnější formě pro změny či zánik právního jednání
 - Smluvní
 - Je-li ujednána přísnější forma, lze obsah právního jednání změnit i v jiné formě, pokud to není stranami vyloučeno (!!!)
 - Význam praxe stran a zvyklostí

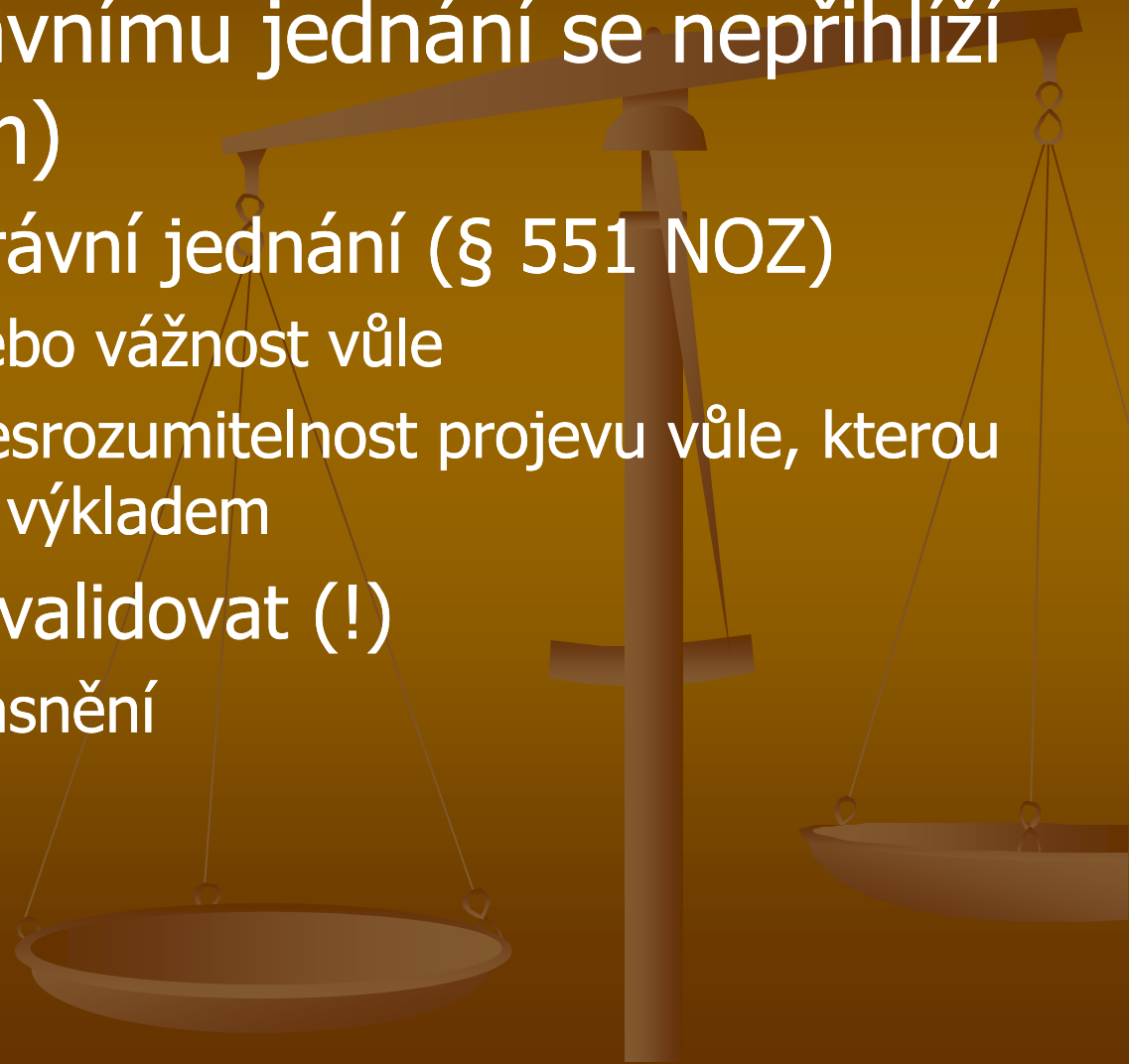

Vady právních úkonů podle nového OZ

- Zdánlivost právního jednání
 - Neplatnost právního jednání
 - Relativní
 - Absolutní
 - Relativní neúčinnost právního jednání
 - Zkrácení věřitele – pouze uspokojení vykonatelné pohledávky
 - Specifické lhůty – 5 let, 2 roky
 - Zkoumá se vědomost druhé strany jednání, kterým byl věřitel zkrácen
-

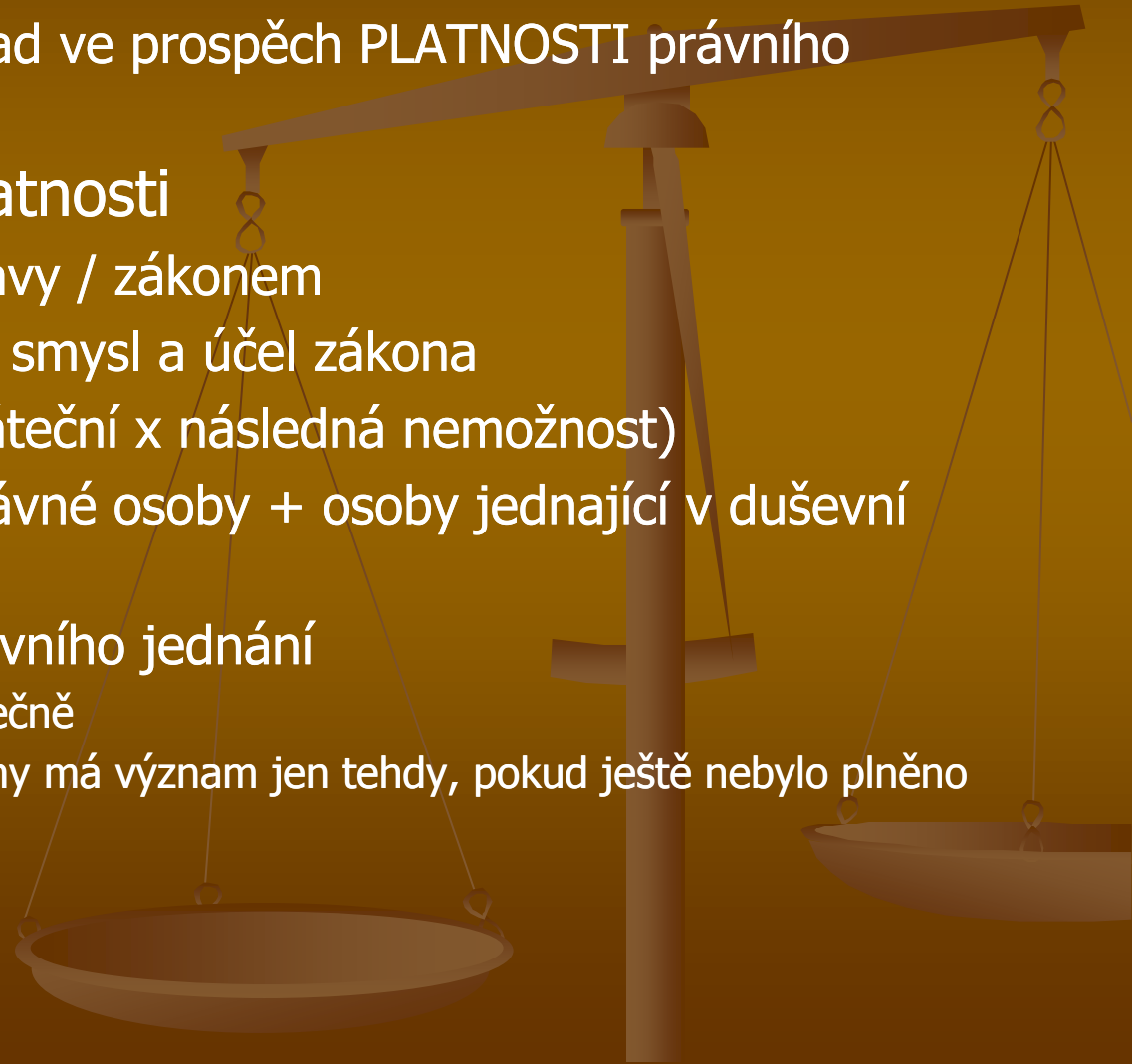
Vady právních úkonů podle nového OZ

- Nicotnost (k právnímu jednání se nepřihlíží – non- negotium)
 - Tzv. zdánlivé právní jednání (§ 551 NOZ)
 - Chybí-li vůle nebo vážnost vůle
 - Neurčitost či nesrozumitelnost projevu vůle, kterou nelze odstranit výkladem
 - Ale – může konvalidovat (!)
 - Dodatečné vyjasnění

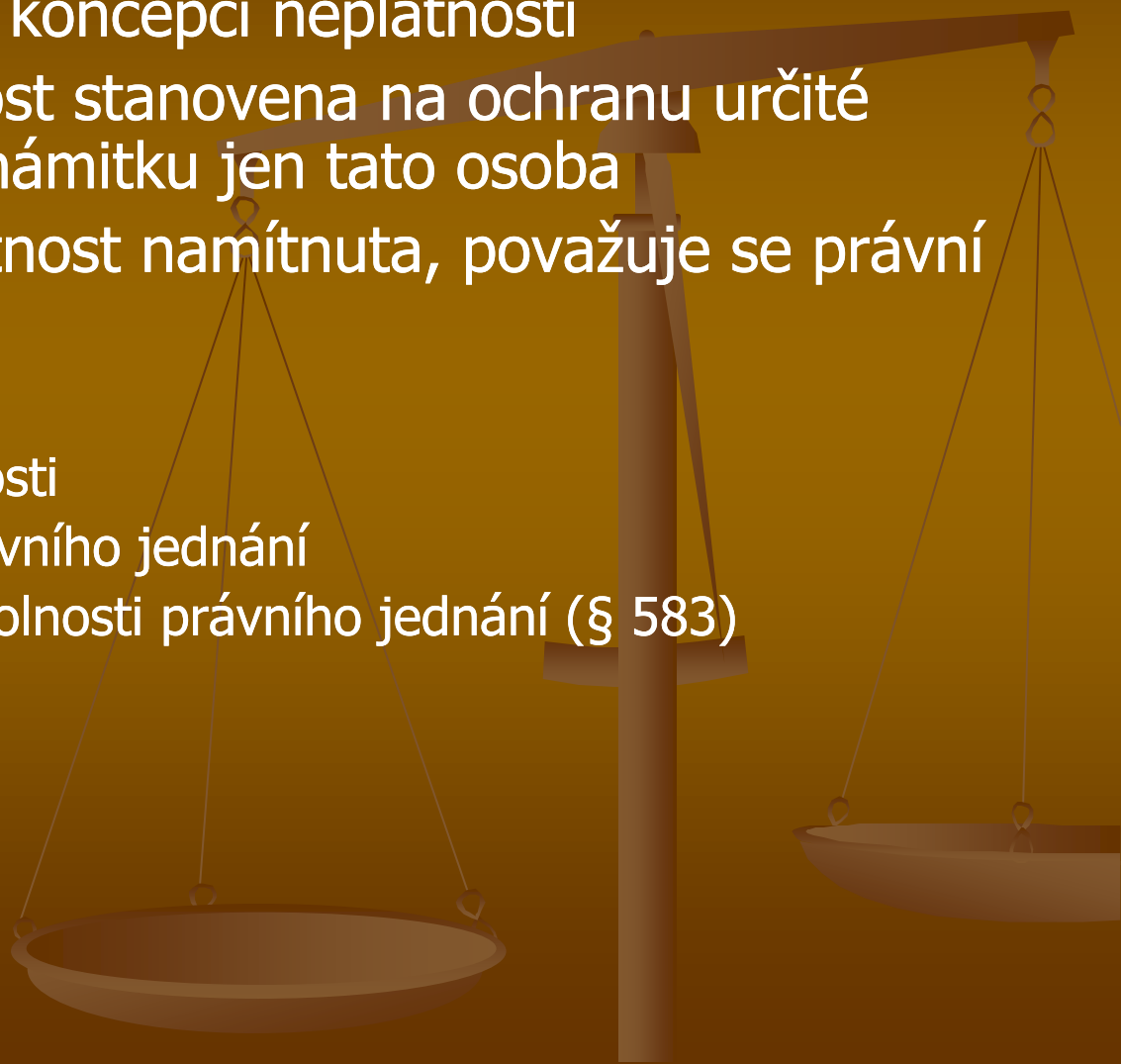
Neplatnost právního jednání

- Neplatnost (§ 574 – 588)
 - Základní princip: výklad ve prospěch PLATNOSTI právního jednání
- Obecné důvody neplatnosti
 - Rozpor s dobrými mravy / zákonem
 - Ale: vyžaduje-li to smysl a účel zákona
 - Plnění nemožné (počáteční x následná nemožnost)
 - Jednání plně nesvéprávné osoby + osoby jednající v duševní poruše
 - Nedostatek formy právního jednání
 - Je možné zhojit dodatečně
 - V případě smluvní formy má význam jen tehdy, pokud ještě nebylo plněno
 - Omyl

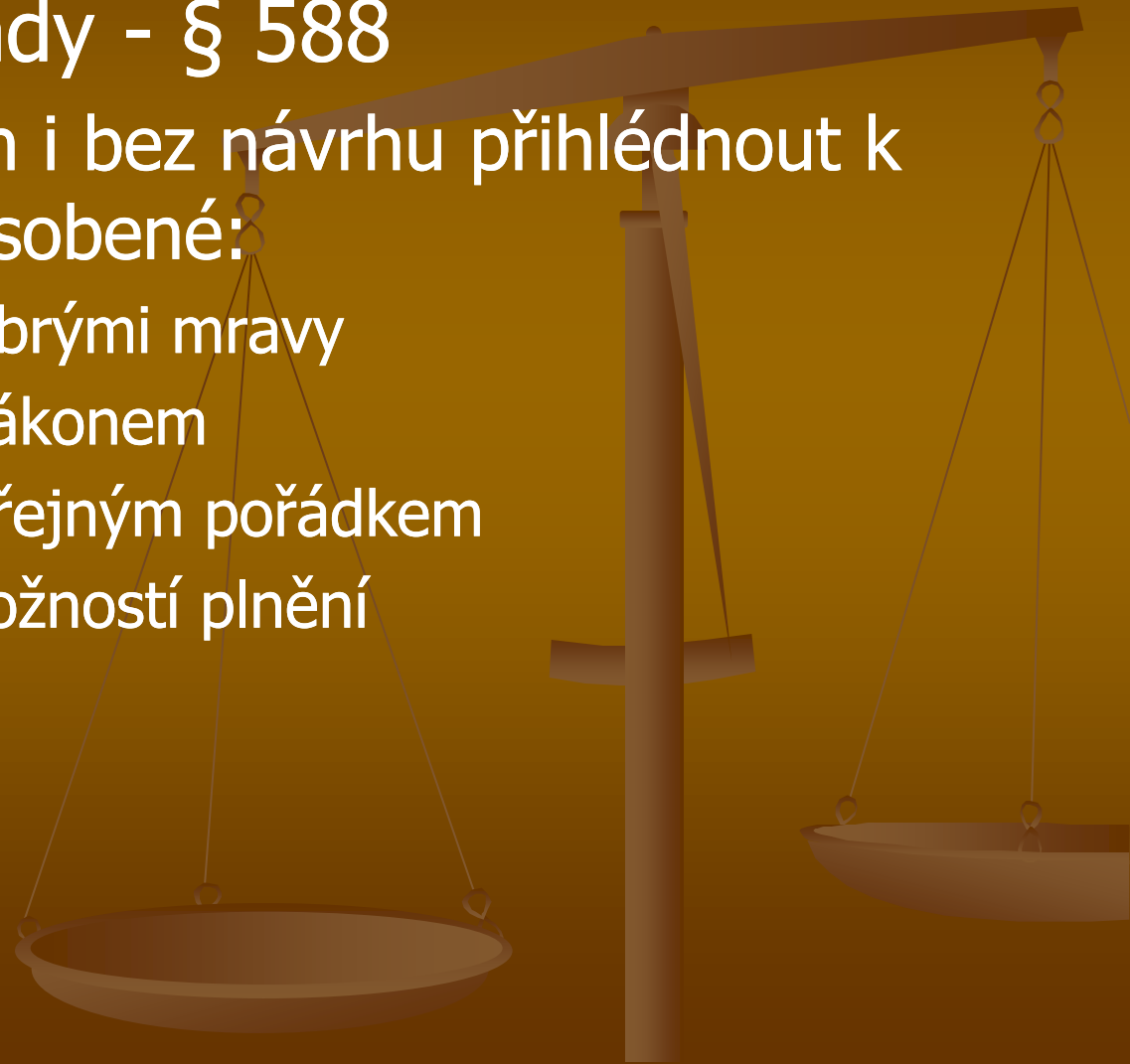
Relativní neplatnost

- Představuje obecnou koncepci neplatnosti
- § 586 – je-li neplatnost stanovena na ochranu určité osoby, může vznést námitku jen tato osoba
- § 587 – není-li neplatnost namítnuta, považuje se právní jednání za platné
- Důvody:
 - Nedostatek svéprávnosti
 - Nedostatek formy právního jednání
 - Omyl v rozhodující okolnosti právního jednání (§ 583)

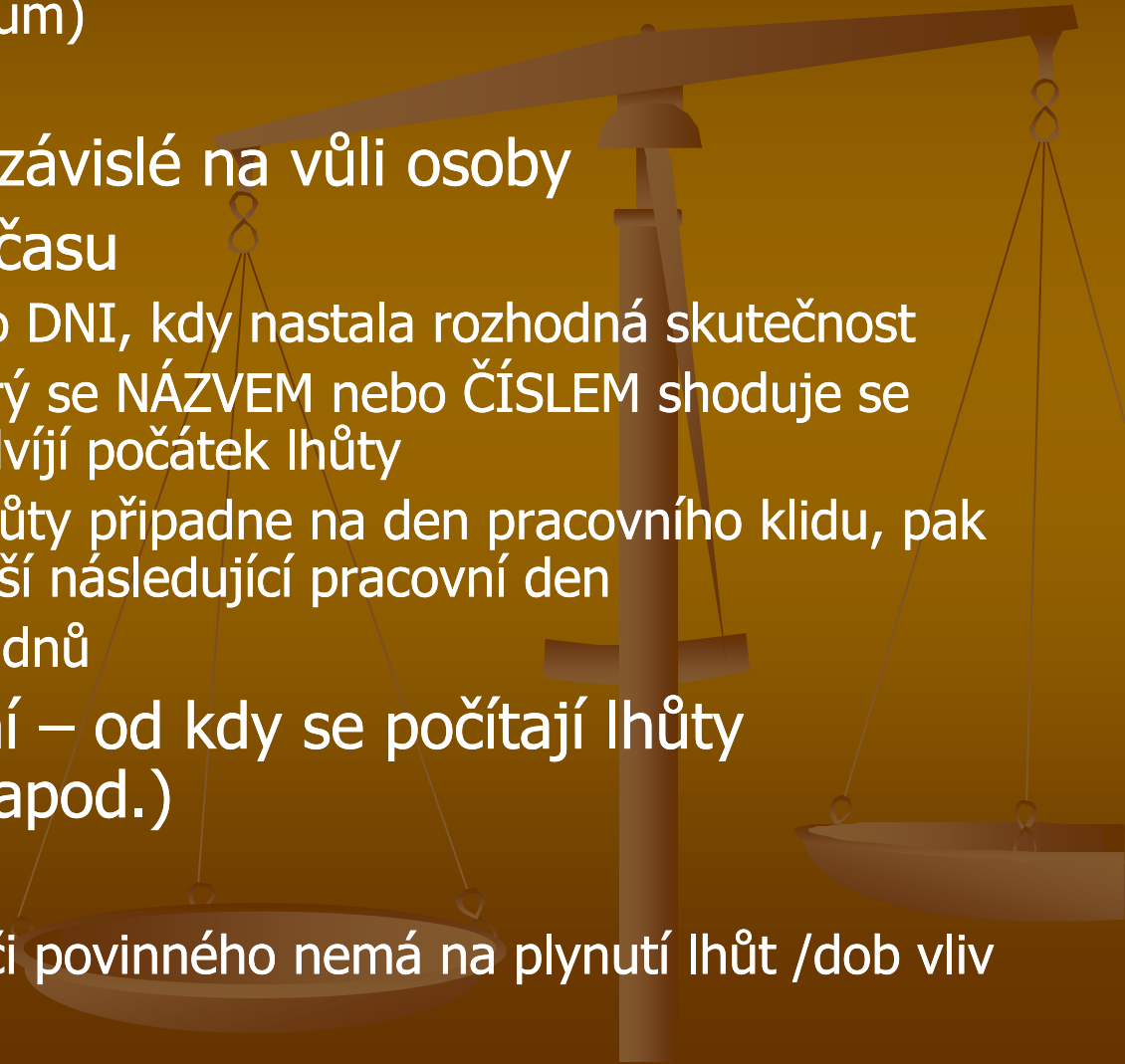
Absolutní neplatnost

- Výjimečné případy - § 588
 - Soud je povinen i bez návrhu přihlídnout k neplatnosti způsobené:
 - Rozporem s dobrými mravy
 - Rozporem se zákonem
 - Rozporem s veřejným pořádkem
 - Počáteční nemožností plnění

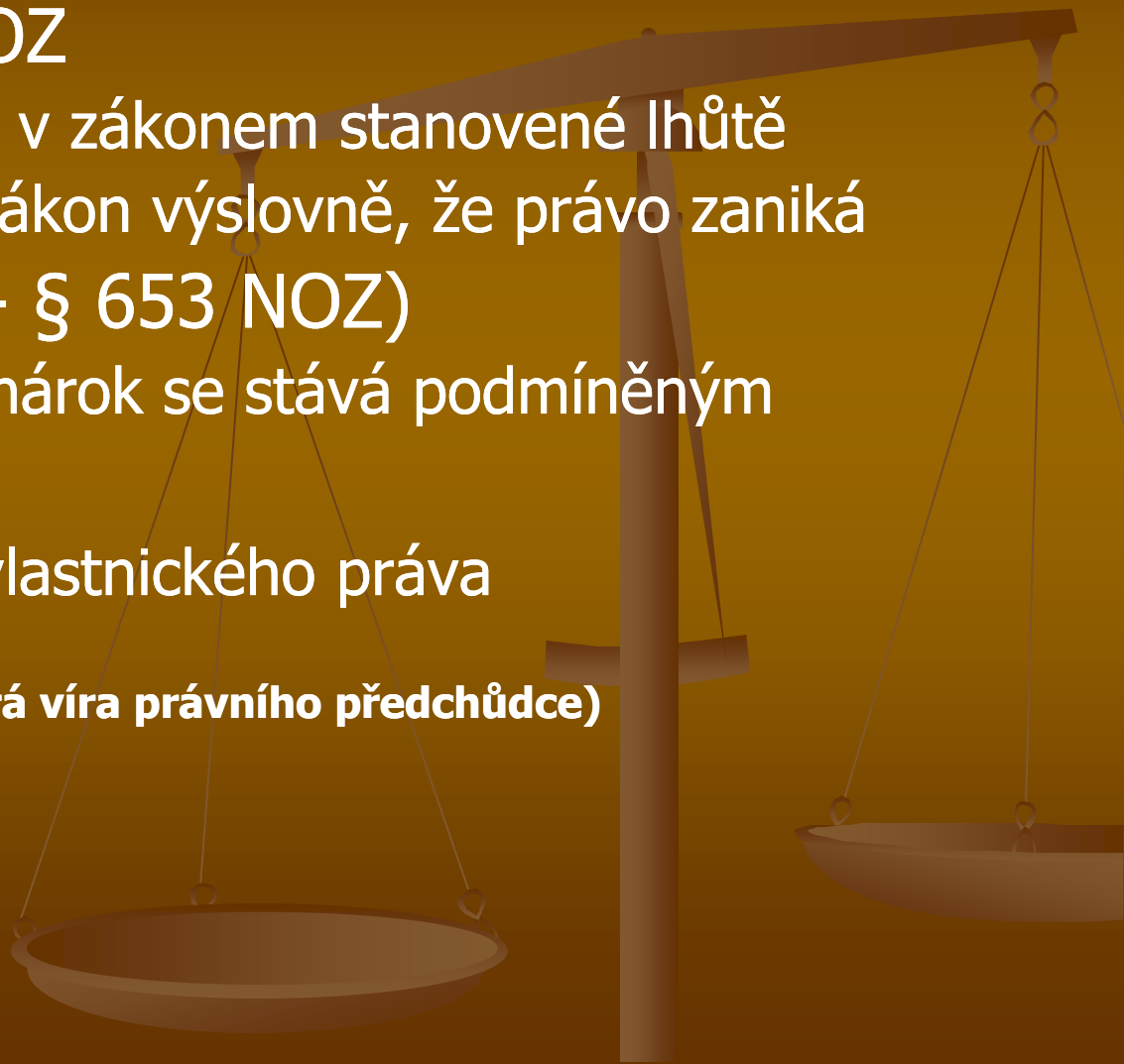
Čas

- Dvě formy:
 - Pevně stanovený (datum)
 - Plynoucí (lhůta/doba)
- Právní skutečnosti nezávislé na vůli osoby
- Pravidla pro počítání času
 - Začátek lhůty: DEN po DNI, kdy nastala rozhodná skutečnost
 - Konec lhůty: den, který se NÁZVEM nebo ČÍSLEM shoduje se dnem, od něhož se odvíjí počátek lhůty
 - Pokud poslední den lhůty připadne na den pracovního klidu, pak lhůta skončí až nejbližší následující pracovní den
 - Polovina měsíce = 15 dnů
- Přejícná ustanovení – od kdy se počítají lhůty (vydržení, promlčení apod.)
- Principy:
 - Změna oprávněného či povinného nemá na plynutí lhůt /dob vliv

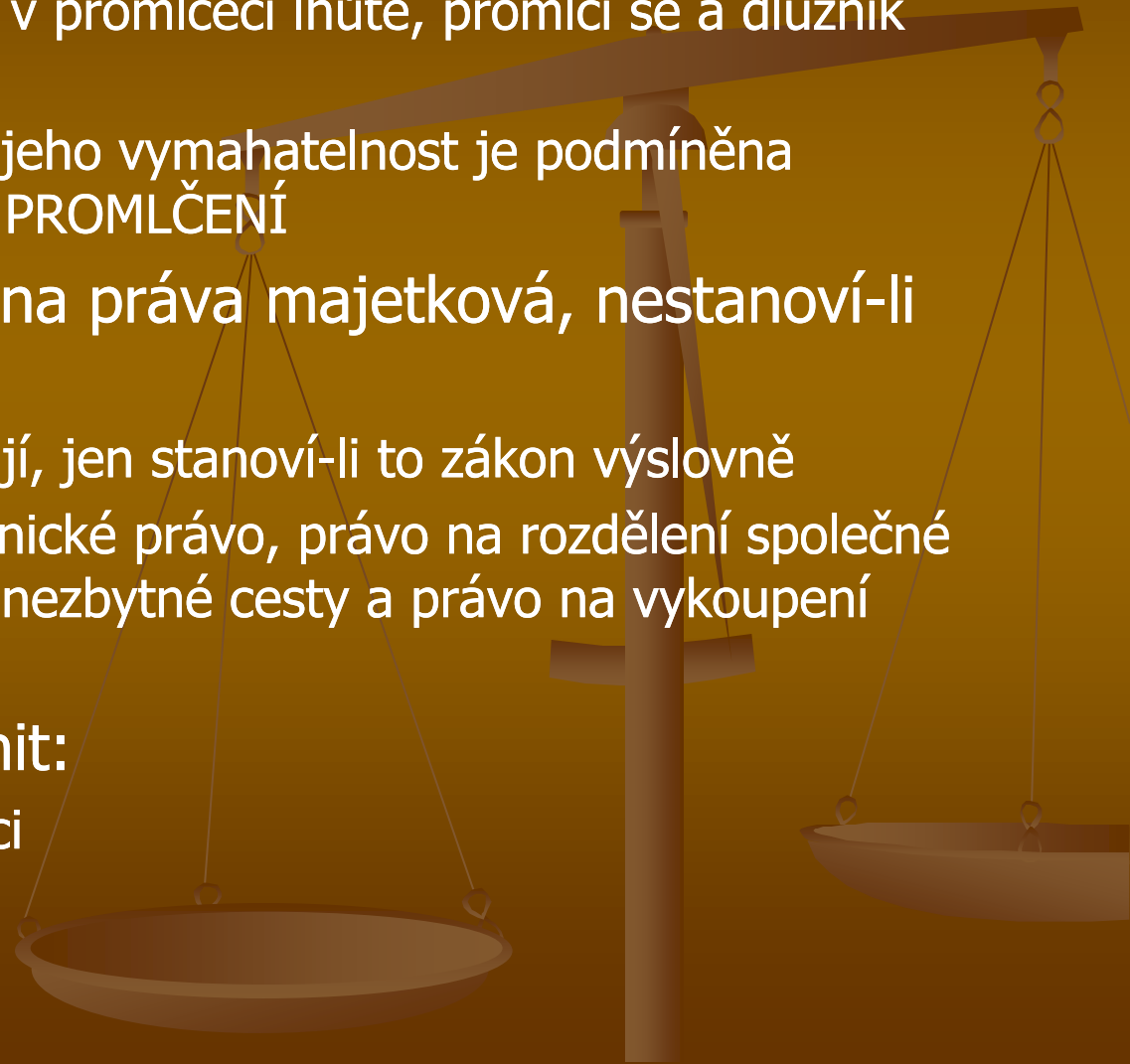
Vliv času na právní vztah

- Zánik práva uplynutím lhůty omezujícím jeho trvání (§ 603)
- Prekluze – § 654 OZ
 - Neuplatnění práva v zákonem stanovené lhůtě
 - Jen, stanoví-li to zákon výslovně, že právo zaniká
- Promlčení (§ 609 - § 653 NOZ)
 - Právo nezaniká – nárok se stává podmíněným
- Vydržení
 - Originární nabytí vlastnického práva
 - **PODMÍNKY**
 - **DOBRÁ VÍRA** (i dobrá víra právního předchůdce)
 - **LHŮTA** (3/10 let)

Promlčení

- nebylo-li právo vykonáno v promlčecí lhůtě, promlčí se a dlužník není povinen plnit
 - Právo NEZANIKÁ, ale jeho vymahatelnost je podmíněna uplatněním NÁMITKY PROMLČENÍ
- Vztahuje se na všechna práva majetková, nestanoví-li zákon jinak
 - Jiná práva se promlčují, jen stanoví-li to zákon výslovně
 - Nepromlčuje se: vlastnické právo, právo na rozdělení společné věci, právo na zřízení nezbytné cesty a právo na vykoupení reálného břemene
- Právo je nutno uplatnit:
 - U orgánu veřejné moci
 - U určité osoby

Promlčení

- Počátek – subjektivní:
 - Kdy mohlo být právo uplatněno poprvé
 - Vědomost osoby o rozhodných okolnostech pro uplatnění práva
- Konec:
 - Nejpozději 10 let ode dne, kdy se právo stalo dospělým
- Délka
 - Obecně: 3 roky
 - Zvláštní lhůty pro jednotlivé právní poměry a situace
 - Pojištění, bezdůvodné obohacení, uznání dluhu, rozhodnutí orgánu veřejné moci, náhrada škody atp.
 - Je možné sjednat odchýlně !!!

